

Bijlage HAVO
2019

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Opgave 1 Tatoeages

tekst 1

Van stratenmaker tot geleerde

“Een tattoo wordt steeds gewoner, ook voor vrouwen”, zegt [tatoeëerder Rob] Boerman, terwijl hij de naald van zijn tatoeëermachine in een potje
5 inkt doopt. “Vroeger was een tatoeage asociaal. Bedoeld voor criminelen. Maar dat stigma is weg. Ik tatoeër mensen uit alle lagen van de bevolking. Van stratenmaker tot
10 geleerde. Zaterdag zet ik een tattoo bij een professor uit Rotterdam. Die wil een dolk met roos. Bij een vrouw die een domineesopleiding¹⁾ volgt, heb ik een lantaarn op haar
15 bovenarm gezet. Voor haar is die tattoo een symbool van het licht van God.” (...)

Het tattoovirus grijpt om zich heen. Wat vindt socioloog (...) dr. Bas van
20 Stokkom daarvan? “Ik bespeur een opvallende paradox”, zegt Van Stokkom, verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Aan de ene kant duidt de populariteit
25 van tatoeages op ... (1) ... (...). “Zo van: Ik bepaal zelf of ik een plakkaat op mijn lijf laat zetten. Het uiterlijk wordt belangrijker. (...) [Nogal] wat burgers hebben een opgeblazen
30 zelfbeeld. Dat heeft te maken met de verwende samenleving. Veel jongens en meisjes worden thuis behandeld als prinsjes en prinsesjes. Ze worden op de troon gezet en aan al hun
35 verlangens moet worden voldaan.”

Aan de andere kant verraadt de tattooocultus echter dat de moderne mens helemaal niet zo zelfstandig is, analyseert Van Stokkom. “Burgers
40 volgen toch vaak gedwee de mode. Wanneer een popster of een sporter een tattoo zet, ontlokt dat navolgingsgedrag. Mensen willen zich identificeren met hun idolen.”

naar: www.rd.nl, 16 september 2017

noot 1 dominee = persoon die in de protestantse kerk de kerkdienst leidt

tekst 2

Beunhazen¹⁾ en verplichte training

Het is niet alles goud wat er blinkt in de tattoobranche. Dat benadrukt Hugh Stoffers, voorzitter van de vakorganisatie Belangenbehartiging voor Tatoeërders en Piercers (...). Grote zorgen maakt Stoffers zich over beunhazen¹⁾. Tatoeërders die voor een habbekrats een krakkemikkig tattoo setje aanschaffen. Thuisprikkers die op zolder aan de slag gaan en tattoos ver onder de marktprijs aanbieden. Die zich weinig gelegen laten liggen aan hygiënevoorschriften. (...) Pijnpunt is dat het huidige stelsel van vergunningverlening en toezicht rammelt, vindt Stoffers (...).

De GGD verleent vergunningen, in samenspraak met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), en voert eens per drie jaar aangekondigde controles uit. "De GGD-vergunning biedt slechts schijnveiligheid. Het is een fluitje van een cent om een tattoo shop te beginnen. Wil je een vergunning krijgen, dan is slechts nodig dat je op hygiënische wijze een tattoo stip kunt zetten. (...) Ik vind het funest dat zo'n beginnende tatoeëerder na het verkrijgen van zijn vergunning pas na drie jaar weer een aangekondigde GGD-controle krijgt. Het gevaar is

groot dat een tatoeëerder het jarenlang niet zo nauw neemt met de hygiëne." (...) Meer onaangekondigde controles, verplichte training en scholing omtrent hygiëne van beginnende tatoeërders. Dat is de wens van Stoffers. Zijn hoop is gevestigd op een nieuwe richtlijn²⁾ die voor de Europese tattoobranche moet gaan gelden. De beraadslagingen daarover zijn een eind op streek. Mogelijk wordt de nieuwe richtlijn medio volgend jaar van kracht. "Die Europese richtlijn gaat hopelijk training en examinering van tatoeërders verplicht stellen", zegt Stoffers.

[Thijs] Veenstra is namens het RIVM betrokken bij het opstellen van richtlijnen voor de tattoobranche, ook in samenspraak met de GGD. Verder is hij tijdens de besprekingen voor de nieuwe Europese normen delegatieleider namens Nederland. (...) Net als Stoffers hoopt ook Veenstra dat de ophanden zijnde Europese richtlijn de tattoobranche naar een hoger plan tilt. "De kans bestaat dat in de toekomst beginnende tatoeërders een verplichte training krijgen. Dat zou ik toejuichen." (...)

naar: www.rd.nl, 16 september 2017

noot 1 beunhazen = mensen die onprofessioneel werken

noot 2 Europese richtlijnen bevatten doelstellingen waar alle lidstaten van de Europese Unie aan moeten voldoen. Het beoogde resultaat staat vast, maar hoe een lidstaat daaraan voldoet niet. De lidstaten mogen zelf bepalen hoe ze de richtlijn uitwerken.

Opgave 2 Wijken mengen

---

tekst 3

Opgroeien in een achterstandswijk

Jongeren in achterstandswijken staan er beroerd voor, zo stellen onderzoekers Suzanne Tan en Maarten Davelaar in hun boek *De jeugd maar geen toekomst?* (...) Een vraag aan de twee onderzoekers.

Hoe werkt het opgroeien in een achterstandswijk door in de kansen van jongeren?

10 “Dat zet hen vaak op een flinke achterstand. De omgeving waarin deze jongeren opgroeien is weinig stimulerend. Er is ondanks alle investeringen nog steeds sprake van
15 verloedering en overlast en de criminaliteit is meestal niet ver weg.

De bewoners in deze wijken zijn gemiddeld armer en minder gezond, hun opleidingsniveau is lager en een
20 deel spreekt maar weinig Nederlands. De huizen zijn vaak klein en de gezinnen groot waardoor veel kinderen op straat te vinden zijn, al dan niet onder toezicht van oudere
25 broers of zussen. De sociale vaardigheden die jongeren in deze wijken verwerven, sluiten vaak niet goed aan bij de cultuur op scholen en bij (...) werkgevers. Veel jongeren
30 hebben makkelijker toegang tot illegale activiteiten dan tot regulier werk.”

naar: www.kis.nl, 10 januari 2017

tekst 4

Verhuizen naar rijkere buurt (...)

Problemen in achterstandswijken worden vaak aangepakt door de buurt sociaaleconomisch te mengen. Het idee hierachter is dat de
5 buurtbewoners met lagere inkomens en opleidingen zich kunnen optrekken aan hun burens die het sociaaleconomisch beter doen.

Maar jongeren die naar een rijkere
10 buurt verhuizen, vertonen daarna juist meer probleemgedrag. Dit is een van de belangrijkste conclusies uit (...) onderzoek van (...) [de] Faculteit Bouwkunde van de TU Delft. (...) Het
15 grotere contrast tussen hun eigen sociaaleconomische situatie en die van de rest van de buurt lijkt te leiden

tot meer problemen. Een verklaring hiervoor is dat jongeren hun eigen
20 situatie vergelijken met die van hun meer welvarende burens, waardoor hun relatief benadeelde sociaaleconomische positie wordt bevestigd. Wanneer zij dit als oneerlijk
25 beschouwen, kan het zich uiten in probleemgedrag. (...)

Deze studie toont aan dat het mengen van wijken niet per definitie tot positieve resultaten leidt. (...)
30 Beleid zou zich vooral moeten richten op het vergroten van kansen op opleiding en werk van jongeren, niet door te mengen, maar door te investeren in onderwijs.

naar: www.tudelft.nl, 10 april 2017

Opgave 3 Het afsteken van vuurwerk met oud en nieuw

---

tekst 5

Het afsteken van consumentenvuurwerk met oud en nieuw

Oudejaarsavond gaat aan weinig mensen in Nederland ongemerkt voorbij. Het meest hoor- en zichtbaar is wel het vuurwerk dat rond 5 middernacht wordt afgestoken. Rond dat tijdstip gaat menigeen naar buiten om te kijken naar het vuurwerk. Zo schieten we het oude jaar weg en heten we het nieuwe 10 welkom. Op de drie werkdagen voor 1 januari kunnen mensen bij een goedgekeurd verkooppunt Nederlands consumentenvuurwerk kopen. De vuurwerk winkels staan 15 deze laatste drie dagen vol met voornamelijk vaders en zoons die hun 'buit' komen ophalen. Het gekochte vuurwerk mag men zelf

afsteken op oudejaarsdag vanaf 20 18.00 uur tot 2.00 uur in de nieuwjaarsnacht. Het is gebruikelijk dat volwassenen vuurwerk op straat 'voor de deur' afsteken. Buren, vrienden en familie grijpen de 25 gelegenheid aan om elkaar een gelukkig nieuwjaar te wensen. Zo versterkt het afsteken van vuurwerk de sociale cohesie in de buurt. Het afsteken van vuurwerk door 30 particulieren staat ter discussie. De weerstand groeit vanwege de geluidsoverlast en de ongelukken die elk jaar weer gebeuren, vooral bij het afsteken van zwaar, illegaal 35 vuurwerk. (...)

bron: www.immaterieelerfgoed.nl, december 2017

tekst 6

Is de jaarwisseling nog wel een feestelijke gebeurtenis?

'Redelijk rustige' jaarwisseling

In de evaluaties van verschillende gemeenten van de laatste jaarwisseling (2016-2017) wordt geschreven over (...) een 'rustige jaarwisseling' of 'rustiger dan vorig jaar'. (...) Maar ondanks de 'rustige jaarwisseling' is er nog steeds sprake van 482 behandelingen van vuurwerkslachtoffers bij de Spoedeisende Hulp; 10 tot 15 miljoen schade aan gebouwen, spullen en auto's; milieugevolgen door te hoge concentraties fijnstof; meer dan 10.000 vuurwerk gerelateerde incidenten en branden; een toename van het zware verboden vuurwerk; 63 geweldsincidenten tegen de politie en 560 aanhoudingen door de politie. (...)

Zorgen over onze vuurwerktraditie

Voorals artsen wijzen op de vuurwerkslachtoffers die iedere jaarwisseling vallen. (...) Zij vinden het afsteken van vuurwerk door consumenten te risicovol en onveilig. (...) In 2014 zijn onder anderen de oogartsen gestart met een vuurwerkmanifest¹⁾, waarin zij pleiten voor een verbod op

consumentenvuurwerk. (...)

Wetgeving over vuurwerk

De meeste lidstaten van de EU werken met vier categorieën vuurwerk: F1, F2, F3 en F4. Dit is het resultaat van een richtlijn van het Europees Parlement uit 2013 die lidstaten aanspoort om de wet- en regelgeving te harmoniseren. Echter, de lidstaten interpreteren de categorieën niet eenduidig. F4 is vrijwel overal verboden voor consumenten en mag alleen verkocht worden aan mensen met een speciale vergunning. Maar met betrekking tot categorie F2 en F3 zijn er in Nederland, België en Duitsland grote verschillen (met betrekking tot de hoeveelheid kruit). Ook zijn er verschillen met betrekking tot de periodes waarin het verkocht mag worden (...). (...) Polen heeft het meest liberale vuurwerkbeleid: het mag erg zwaar zijn en het hele jaar worden verkocht en afgestoken. Sommige lidstaten verbieden consumentenvuurwerk totaal (met uitzondering van F1). In Ierland en Roemenië mag geen vuurwerk worden afgestoken door consumenten.

bron: www.maatschappijveiligheid.nl, 18 oktober 2017

noot 1 In dit manifest, dat een initiatief is van oogartsen en steun kreeg van vele (artsen)organisaties, staat dat zij de manier waarop oud en nieuw nu wordt gevierd niet in verhouding vinden staan tot alle ellende die het oplevert. Zij vinden dat alleen professionals vuurwerk mogen afsteken en pleiten voor een verbod op consumentenvuurwerk. Organisaties en particulieren worden ertoe opgeroepen dit manifest te ondertekenen. Eind 2017 hadden 1200 organisaties en 51.500 particulieren het manifest ondertekend.

tekst 7

Stadsdialoog Vuurwerk

In Enschede is dit jaar een Stadsdialoog Vuurwerk gehouden, waarbij inwoners konden meepraten over de omgang met vuurwerk en de
5 beperking van overlast tijdens oud en nieuw. Bewoners hebben in verschillende groepen nagedacht over ideeën en oplossingen en deze besproken met professionals en de
10 politiek. Uniek is dat de inwoners (die via loting waren gekozen) zelf

hebben gestemd over de voorstellen. De gemeenteraad neemt deze voorstellen in principe over. Zo
15 komen er vuurwerkvrije zones in de stad en wordt er meer gedaan aan bewustwording en voorlichting. (...) Het overgrote deel van de Nederlanders (73 procent) vindt een
20 dergelijke stadsdialoog een goed initiatief.

bron: ioresearch.nl, december 2017

tabel 1

	mening over Stadsdialoog Vuurwerk (n=3.339)		
	(heel) goed	(heel) slecht	weet ik niet
zelf deelnemen?			
Ja, zeker wel	10%	9%	0%
Ja, waarschijnlijk wel	30%	14%	6%
Nee, waarschijnlijk niet	36%	15%	24%
Nee, zeker niet	16%	59%	54%
Weet niet	9%	4%	15%

naar: ioresearch.nl, december 2017

Toelichting

In tabel 1 wordt de samenhang tussen de mening over een Stadsdialoog Vuurwerk en de bereidheid om zelf deel te nemen aan een Stadsdialoog Vuurwerk weergegeven. Uit de tabel valt bijvoorbeeld af te lezen dat 30% van de mensen die aangaven een Stadsdialoog Vuurwerk een (heel) goed initiatief te vinden, aangeeft waarschijnlijk wel bereid te zullen zijn om zelf ook deel te nemen aan een Stadsdialoog Vuurwerk.

De percentages zijn afgerond op hele getallen.